

FOAIE

пентрѣ

МШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 11.

Duminescă 16. Martie.

1841.

ПРОФЕСОРІИ ЛА ТЪРЧИИ.

Маї painte de a da o descriere a стърїи професорїлор търчешїи, поштим не четиторїял, ка съ пѣ зїте, кѣткѣ Алкоранѣла аре десѣтъ теологіа дитрѣна кѣ правїла политїческѣ; пентрѣ ачеаста

Ѣлема, адекѣ правїлїст, їрїст, есте пѣтїре че се дѣ deodată прокопсїтѣлї дїи теологіе кѣт шї дїи правїлѣ; аша дар Ѣлема кѣпрїнд постѣрїме де професорїи шї де жѣдекѣторїи дїи Търчїа, аша кѣт дела чеїа пѣлѣ ла ачеїїа есте пѣтаї о треаптѣ, шї дела жѣдекѣторїи пѣлѣ ла челе маї дїипалте рангѣрї а леїїи дїикѣ пѣтаї о треаптѣ. Грешенце орї чїне креде, кѣткѣ Ѣлема сѣлнт пѣтаї теології саѣ попї. Теології тревѣїе съ фїе дѣлшїї кѣ адеврѣрат, пентрѣ кѣ дїи релїїїа мохамеданѣ тоатѣ дїивѣдетѣра де леїїи аре ачелаш теїнеїѣ кѣ теологіа, адекѣ Коранѣл, (кѣвѣлнтѣл лѣїи Dsmnezeѣ); дар пентрѣ ачееа дѣлшїї тот пѣ сѣлнт попї. Се пѣтеск кѣ адеврѣрат шї попїи Ѣлема, дїлсѣ дїитрѣн дїицелес фоарте депѣртат (се паре кѣ маї пѣлнт прїн авѣл); дїлсѣ тоатѣ стареа поїеаскѣ, ла каре се пѣтерѣ Imam (ростїторїї), Mѣсїне (стрїгѣторїї ла вреїеа рѣ-

гѣчѣнїї dїи minarete), Хатїве (четиторїї рѣгѣчѣнїї де троп вїпереа), маї не зрѣтѣ шї кѣлзгѣрїї се deosївеск де стареа дїивѣдеторїлор, че кѣпрїнде дїи сїне пѣтаї не професорїи шї не жѣдекѣторїи прїн ачееа, кѣ стареа поїеаскѣ п'аре нїчїи зїи дрепт де а кѣпрїнде постѣрїи шї рангѣрїи де челе гресе, каре Исламѣл ле дѣ пѣтаї оаменилор прокопсїдїи шї кѣлївадїи. Стареа че се пѣтешце поїеаскѣ, дїикѣт кѣпрїнде ачееа сїнгѣр не шервїторїїи моїеїлор, не їтамїи шї не предїкаторїи, пѣ есте доарѣ нїчїи дїитрѣн стат кѣ їнфлїнцѣ маї пѣдїпѣ, дїипротївѣ стареа дїивѣдеторїлор нїчїи дїитрѣ о монархїе (афарѣ де Хїна) п'аре вазѣ шї їнфлїнцѣ политїческѣ аша маре, ка токма дїи Търчїа. Дїитре амвеле ачесте стѣрїи сѣлнт дервїшїї кѣ шеїхїи, карїї дѣк о вїацѣ коптемплатївѣ, дїлсѣ шї ачеїїа токма аша пѣдїп аѣ калеа дескїсѣ ла постѣрїме челе вогаїе де професорїи шї де жѣдекѣторїи, ка шї попїи, декѣтѣва еї дїи стареа професореаскѣ пѣ вор слѣжїи дїи чепѣнд дела чеа маї дїи жос треаптѣ дїи сѣс. Ачеастѣ дїипаїнтаре саѣ кѣт їам зїче промодїе се пѣтешце лапцѣл Ѣлема-лїлор, адекѣ а прокопсїдїлор, шї дїи дїипѣрѣдїа оїаманѣл Мохамед II. сѣлпїторїїл Констатїнополѣлїи їаѣ organizat

маї дитѣѣ. Фіиндкъ ачест лапц а Ълемаліор дичінде ші кѣпрінде тоатъ машіна ші тоате ашезъмінтеле стателѣі о-стан, дїинд ші пѣпъ дн зїоа де астѣзі пѣр-дїле че амеріндъ кѣтропїре, аша о кѣ-поашере маї де апроане ал ачелѣі лапц не есте ші ноаѣ вечїнїлор Тѣрчіеї дїн маї тѣлте сконѣрї тревзїнчоастъ.

Дандатъ дѣпъ ровїреа Константїно-полѣлѣі Мохамед II. префѣкѣ опт дїн че-ле маї де фрѣнте вїсерїчї дн мошеї ші лѣпгъ ачелеаш ашезъ опт школі днпал-те, спре а ле кѣрор дїнере с'аѣ орѣндѣїт венїтѣрїле вїсерїчїлор. Дѣпъ че дѣнсел маї тѣрзіѣ зїдї мошеа че поартъ нѣтеле лѣї, сїнгѣр лѣпгъ ачееа ашезъ опт школі днпалте (Medrese), шї професорїлор (Mѣ-derpic) дела ачесте ле дѣдѣ плѣдї маї взне де кѣт ла тоате челелалте. Ашезареа дескї-лїнїтелор трене ла постѣрїле професоренцї шї ашезареа днтренїї лор хїерархїї аѣ фост лѣкрѣл тарелѣї vezir Махмѣд папца. Стѣден-дїї се нѣмїрѣ Талїв, адекъ дорїторїї (де дїїндъ), саѣ песте тот Сѣхте адекъ аршїї, кѣчї еї ардеа де їзвїреа дїїнделор. Пентрѣ еї фѣ днгрїжїт, ка дн зїдїрї алѣтѣреа сѣ ка-пете храпъ шї лѣкаш. Кїрсел днвѣдетѣреї лор кѣпрінде зече дїїнде: грѣматїкѣ, сїн-такс, логїкѣ, метафїзїкѣ, фїлологїе, тропї-кѣ, стїліетїкѣ, реторїкѣ, ѣеометрїе шї а-стронотїе, дѣпъ але кѣрор сѣвѣршїре се нѣмїрѣ еї Данїшменде, адекъ дѣрвїдї кѣ дїїндъ, шї дн ачестъ старе, саѣ шї ка репетїторї (Mїd) днвѣца не алдї стѣ-дендї тот ачелеаш дїїнде, каре ле петре-кѣсерѣ дѣпшїї. Дїн Данїшменде ретѣн даскалї пентрѣ класеле де жос, саѣ се фак шї Ітамі, ла каре нѣ ле тревзїенде врео дїїндъ маї 'налте, дар ачендїа нїчї нѣ пот

фї днпалтадї ла граселе постѣрї де Мѣ-derpic шї Молла. Пентрѣ ачестеа се постенде днвѣдареа дїїнделор їзрїдїче шї трептата днпалтаре не калеа Ълемалїор. Kandıdacıı ла астфелїѣ де постѣрї се зїк Мѣласїт. Постѣрїле де Мѣderpic аѣ фѣндадїе де доаѣзечї пѣпъ ла шаїзечї а-спрїї венїт кѣрат не зї. Доарѣ нїкїрї а-фарѣ де Англіа професорїї нѣ сѣлїт аша вїне плѣтїдї ка ла Тѣрчї. Дѣпъ тѣсѣра лефїї че о траг, професорїї се нѣтеск До-аѣзечерї, Треїзечерї, Патрѣзе-черї, Чїнчїзечерї, Шаїзечерї. Професорїї дела челе опт школі фѣкѣте лѣпгъ мошеа лѣї Мохамед плѣтїдї кѣ кѣте чїнчїзечї аспрїї не зї, се нѣтеск оптарїелѣ, шї жоакѣ ролѣ дн їсторїа днпѣрѣдїеї оста-не, ка шї опт раїѣрї а проконсїендеї. Плата шї рангѣл Мѣderpicлор се тѣсѣрѣ дѣпъ вреднїчїа дїїндеї дїн каре тревзїе сѣ деа-прелекцїї. Аша Доаѣзечерїї днвѣдѣ чева dogmatik, треїзечерїї реторїкѣ, патрѣзечерїї леїле чївїле, чїнчїзече-рїї традиїїле профетѣлѣї, шаїзечерїї ексетесел (тѣлтѣчїреа) коранѣлѣї. Афа-рѣ де дїїнделе маї палте реторїче шї ме-тафїзїче, але кѣрор елементе се днвѣдѣ шї дн класеле маї де жос, катедреле че-ле маї 'налте кѣпрїнд патрѣ ратѣрї а ле дїїнделор лецїї, адекъ теологїе, правїлѣ, традиїе шї тѣлтѣчїреа скрїптѣреї. Нѣ-маї зн Мѣласїт, кареле аѣ фѣкѣт кѣр-сел ачестор дїїнде дн време де ннпте анї, шї аѣ нѣтѣт ста ла зн ексамен стрѣнс, аре промоцїе ла врепн пост де Мѣderpic саѣ де жѣдекѣторїѣ. Мѣderpic де рангѣл чел маї днпалт се нѣтесче Молла кѣ кон-дїцїе. Тїтѣла де Молла се кѣвїне сїн-гѣр ла челе маї днпалте рангѣрї де жѣде-

кѣторій, каре фортеазъ класа прімаръ ши маї де фрѣнте дін челе чінчі класе а Ълемаліор.

Сѣлеіман I. чел маре адѣсе хіерархія професореаскъ ла о старе ши маї десѣвѣршігъ. Прін дѣнсѣл ажѣнсеръ Ълемаліі, ка кор дѣтѣторіѣ де леці кѣм сѣлт еї, ла ачеа треаптъ де о перфекціе органикъ, че фѣ дн старе а рѣзіма статѣл дн контра тѣтѣрор ісвїрілор дін афаръ пѣпъ ла Махмѣд II., ва кіар пѣпъ астѣзі. Амвѣпѣтѣдіріле лѣї Сѣлеіман прівіръ маї тѣлт организареа Мѣдеррілор, адекъ а ректорілор дела колеціѣрі. Зече трепте, дінтре каре нічі зна нѣ се пѣтеа сѣрі, треѣзіа сѣ факъ тоці каріі вреа а фї днпѣлцаці ла рангѣріле челе маї днпалте а леціі. Ачела каре нѣ авеа кѣраж саѣ воїе а трече прін тоате, ера сіліт а се тѣлцѣмі кѣ постѣрі де жѣдекѣторі сѣвординаци. Днпѣс тоці Ълемаліі марі ши нічі, іаѣ парте ла челе доаѣ прівілеціѣрі марі а скѣтіріі де дажде ши а сігѣрітѣціі де авере пентрѣ фаміліле лор, днпѣлт адекъ ачееа нічі одатъ нѣ трече ла фїскѣс. Аша сінгѣра арістократіе а днпѣрѣціеї остапе, адекъ стареа днвѣдеторілор ши а жѣдекѣторілор, есте статорнічігъ прін авѣцііле грѣтѣдіте дін пеам дн пеам ла фамілііле челе марі а Ълемаліор, ши лецеа де а нѣ трече песте врео треаптъ, се ватѣтѣ сінгѣр прін ачееа, кѣмкѣ фїї челор марі, днпѣ дн леагѣн сѣлт скрішіі дн пѣтѣрѣл Мѣдеррілор, днпѣлт пѣпъ аѣ ажѣнс дн врѣста жѣніеї, дѣншіі стаѣ пе о треаптъ де зпѣл дін рангѣріле челе днпалте.

Дн капетѣл ачестеї а поастре дескриері, поате чїнева фаче днпревареа: Да-

къ шкоалеле днпѣ дн веакѣл ал чінчіспре-зечелеа аѣ фост аша вїне организате ла Османі, кѣм аѣ ремас еї аша де мїнѣне днпѣрѣпт. Респѣнсѣрі ла ачеаста пот фї поаѣзечі ши поаѣ, дар пої сѣ фїм кѣ зпѣл тѣлцѣміціі. Тѣрчіі нѣ треѣзіа сѣ деа днпѣрѣпт, чї нѣмаї сѣ стеа ла зп лок, пѣпъ кѣнд алте націі алергаръ пе калеа кѣлтѣреї днпнапте. Лор аша лі с'аѣ днпѣтѣмплат. Оарѣа кредінцѣ, кѣмкѣ лецеа лѣї Мохамед кѣпрінде дн сіне тоатъ перфекціа, ла каре ар пѣтеа ажѣнѣе вреодатѣ пѣтеріле дѣхлѣлї оменеск, фанатїсѣл чел аша тѣлтѣ време нестѣмпѣрат, кѣ каре апѣраръ еї максїмеле ачелѣї пророк ши непорок, днцелепт ши днпшелѣторіѣ, н'аѣ пѣтѣт авеа алте реѣлтатѣрі, декѣт каре ле ведем кѣ окїі пощріі пѣпъ дн зїоа де астѣзі ла дѣншіі.

В I E N A.

Вїена, (лѣт: Vindobona), зна дін челе маї векі четѣціі пемѣціі, каре ка ши алтеле маї тѣлте, с'аѣ рідїкат дін стаціа, че Романіі о кѣпрінсесѣрѣ аїчі дін време спре а домпні песте Дѣлѣре, ши каре сѣпт Авгѣст ши пѣпъ ла Веспасїан тотдеазна кѣпріндеа зпѣл саѣ доаѣ легіоане. Веакѣл ал чінчілеа пѣсе кѣ адеѣрѣрат домпніріі Романілор капет, днпѣс соартеа колоніілор мїлітаре нѣ фѣ хотѣрѣгъ прін арме, чї прін трактате. Спре днфлорїреа ачелораш адаосе маї вѣртос крещїнісѣл, каре дела веакѣл ал чінчілеа днпкоаче аѣ маї десѣлѣѣтѣчїт пе попоаре деалѣнгѣл Дѣлѣріі. Дн апѣл 791 Австріа днпреѣ-

пъ къ Виена къзъ дп пѣтереа лѣ Карол челѣи маре; ел zиди аколо вѣсерикъ ши дп-тетеиѣ зп мархѣонат (Markgrafschaft). Хенрик II. пѣмит Iасомѣрот, мархѣо дела 1141, пѣсе пиатра фѣндаменталъ пентрѣ вестѣта вѣсерикъ а сѣ. Стефан, ла 1160 zиди ел о четѣдѣие (Burg) саѣ rezidingъ дп Виена, ла локѣл знде есте аствѣзи канцеларѣа де рѣсвоѣѣ. Ачелаш фѣ пѣмит де кѣтрѣ дп-пѣратѣл Фридерик I. сѣпт кондиѣи фавора-виле дѣкъ (Herzog) де Австриа де сѣс ши де жос. Маѣ тѣрзиѣ Виена къдѣигъ мѣлт къ ачееа, кѣткъ дела Максѣмѣлиан I. дп-коаче се фѣкъ статорнѣка rezidingъ а дп-пѣраѣиѣор ѣрманѣи, ши де аѣи вѣне, кѣткъ четатеа ачееаста пѣ маре дп сѣне, кѣпрѣнде о дптѣндере аша маре прѣн орашеле дпн афарѣ (Vorstadte). Де знде 'шаѣ лѣ-ат Виена пѣмеле сѣѣ, критѣка п'аѣ пѣтѣт дпкъ 'хотѣрѣѣ. Виена заче сѣпт 48⁰, 12¹. 32¹¹ де лѣдѣме ши 54⁰, 2¹, 16¹¹ де лѣдѣ-меа ѣеографѣкъ ла поала мѣнтелѣи Kah-lenberg, 522 пѣчоаре маѣ сѣс ка мареа, пе малѣл дрѣпт ал Дѣпѣрѣи, къѣи каналѣл чел дп гѣст дптре четате ши дптре Лео-полдѣнтат есте дескѣс пѣмаѣ дела 1598. Дп ачеста се варсѣ рѣѣрѣле Виена, Ал-сервах ши каналѣл де Neustadt. Климѣа Виенеѣ есте фоарте пестаторнѣкъ ши зѣле къ тотѣл фѣрѣвѣшт авѣапоѣи пѣмера 40 пе-ете ап. Пентрѣ Виена есте о педѣапсѣ маре пѣлѣереа чеа де пѣрѣереа, че прѣчѣнѣ-ѣеще десе воале де окѣи ши де пѣлѣмѣнѣи. Дппреѣѣѣрѣмеа (перѣферѣа) четѣдѣи къ че-ле 34 махалале, къ Augarten ши къ Pra-ter фаче 15,538 стѣпжѣнѣи саѣ апроапе ла-патрѣ милѣрѣи пемѣдѣи. Виена аре пе-сте 8200 касе, 53 вѣсерѣчѣи ши капеле, дп-тре каре сѣпт доаѣ греко-рѣсѣрѣтене ши

доаѣ протестантѣче, доаѣ сѣнагоде, — мѣ-газѣме ши алте zидѣрѣи пѣ се сокотеск. Че-татеа дпн лонтрѣ есте кам ла мѣжлок ши се деспарте де орашеле дпн афарѣ прѣн зп-шанѣ де 40—60 пѣчоаре дпналт къ зп-спрече вастаѣе ши къ 12 порѣдѣи, къ о гроа-пѣ латѣ ши къ Glacis, 600 пашѣ де лат. Челе 127 ѣлѣдѣи марѣ (Strassen) маѣ тоате сѣпт стрѣмте ши пѣрегѣлате. Дптре че-ле 20 пѣаѣе пѣмаѣ аша пѣмѣта Hof (кѣрте) есте чеваш маѣ маре (426 п. лѣнг, 231 п. лат), ши пѣмаѣ мѣкѣл Josephsplatz, къ статѣа лѣи Јосѣф II. кълѣрѣеще, есте дпкѣп-ѣѣѣратѣ де zидѣрѣи фѣрѣмоасе. Graben ши Kohlmarkt сѣпт челе маѣ вѣи ши маѣ эле-ганте пѣрѣдѣи а ле четѣдѣи. Дптре 123 па-латѣрѣи маѣ пѣмаѣ ачелеа сѣпт де архѣте-ктѣрѣ маѣ гѣстѣоасѣ, каре леаѣ zидѣт Фи-шер дп веакѣл трежѣт, дпсѣ Виена къ а-тѣт есте маѣ богатѣ де касе прѣвате со-лѣд ши къ гѣст zидѣте. Сѣпт гѣбернѣл рѣ-посатѣлѣи Дппѣрат Франѣск I, Виена къдѣигъ фоарте мѣлт прѣн лѣрѣѣреа маѣ мѣлтор ѣлѣдѣи, прѣн ашезареа де алеѣрѣи ѣе-вастаѣе (пе каре франѣозѣи ле дѣрѣжѣмасерѣ, дпсѣ акѣта ѣар' сѣпт rezidѣте), пе гласѣи, прѣжѣт ши прѣн мѣлте zидѣрѣи пѣвлѣче мѣ-реѣе. Лѣтѣнарѣеа, парѣоасеала ши кѣрѣѣѣ-пѣа ѣлѣделор есте преа де дпсѣмнат. Тоа-тѣ четатеа, дрѣмѣл де карѣ дппреѣѣѣр де гласѣи (песте 40,000 стѣпжѣнѣи пѣтр): ши ѣлѣделе де фѣрѣнте а орашелор дпн а-фарѣ сѣпт парѣосѣте къ гранѣт. Четатеа ши маѣ тоате махалалеле аѣ канале сѣпт-пѣлѣмѣнтѣдѣи, каре спалѣ пекѣрѣѣдѣе дп Дѣпѣре.

Zидѣрѣле челе маѣ дпсѣмнате дп Ви-ена сѣпт: Вѣсерѣка сѣ. Стефан, пѣмаѣ дп-веакѣл ал 16-леа сѣвѣрѣшѣтѣ дп форма са

de акѣта. Ачеастъ вѣсерікъ есте de 333 пічоаре лѣпгъ, 222 п. латъ ші 105 дп-палтъ, аре 38 алтаре, зн канцел мінѣнат, органе сдравене, маї мѣлте мормінте, дп-тре карс е ші саркофагъ чел мінѣнат de мармор алѣ Фрідерік III. Вестітѣл тѣрн, чел маї таре дп Европа, аре дпнѣлѣме de 428 пічоаре, фѣ дпчепѣт de маїстѣрѣл Венѣла пела 1360 ші ла 1433 съвѣршіт de X. Бѣхсѣвѣт. 753 трепте ші треї скѣрї дѣк дп сѣс. Дп тѣрн спѣхнзѣръ зн кло-пот de 402 тѣжї греѣ, каре фѣ вѣрсат ла 1711 дпн тѣвѣрї тѣрчешї. Вѣсеріка Реденторїцілор ла Maria Stiegen зідітѣ ла 1412, de кѣрѣнд репоїтѣ, аре зн тѣрн фоарте фѣрѣмос 180 пічоаре дппалт. Вѣсеріка кѣлѣгѣрїлор Авѣгѣстіанї, аре дп лоптѣрѣл сѣѣ вестітѣл монѣмент а Архїдѣчесї Марїеї Крїстінеї, фѣкѣт de Канова. Дпнтре вѣсерічїме маї поаѣ е de дпсепнат вѣсеріка сѣ. Петрѣ, дѣпѣ моделѣл чей дпн Рома, вѣсеріка сѣ. Карол ші сїмпла вѣсерікѣ а кѣлѣгѣрїлор Канѣчїнї кѣ крїпта дпмпѣрѣтеаскѣ. Палатѣрї дпсепнате сѣнт; аша пѣмїта канцеларїе дпмпѣрѣтеаскѣ ші вївлїотека кѣрѣцїї, — амѣндоаѣ фак парте дпн резїдїнда дпмпѣрѣтеаскѣ, каре дп сїне фаче зн тот переглат векїѣ; каса de маїорат ші палатѣл de варѣ а прїндѣлѣї Лїхтенштан, палатѣл камерїї дпмпѣр., (галерїа de їкоане (Belvedere), їнстїтѣтѣл полїтекнїк, Josephinum, Theresianum, поарта дела Burg зідітѣ ла 1822 de Новїлі, de каре е фѣкѣт ші темплѣл лѣї Theseus кѣ грѣпа лѣї Канова ш. а. Каса чеа маї таре есте а лѣї Starhemberg, каре кѣпрїнде дп лоптѣрѣл сѣѣ 220 лѣкаше (дпкеперї). Вїена пѣтѣрѣ 71 подѣрї шї пѣнцїї, дпнтре каре патрѣ сѣнт пе ландѣрїї, доаѣ de пїа-

тѣрѣ, доаѣ пе стѣлпї. Дпнтре орашеле дпн афарѣ Wieden есте чел маї таре кѣ 892 касе. Jaegerzeile, Mariahilf, Schottenfeld сѣнт маї вїне зідїте.

Дпнтрепѣзл кѣ гарнїзонѣл мїлітѣреск (каре фаче 14,000) ші кѣ стрѣнїї (ка ла 5000) Вїена пѣтѣра пела 1834: 345,253 лѣкѣиторїї, дпнтре ачешїа 10,000 сѣнт протестанцїї, 1000 de лѣдеа греческѣ, 1600 їсраелїдї; маї дпколо 800 попї, 4000 новїлі, 5000 дерегѣторїї (амплоїацїї), 1500 вїртанїї, 30,000 слѣжїторїї ш. а. Дѣпѣ сокотелї фѣкѣте дп кѣрс de 23 апї дп Вїена се фак 2519 кѣвѣпїї, се паск 12,054 шї тор 13,779 пе зн ап. Фемей дп Вїена сѣнт маї мѣлте дѣкѣт вѣрѣвацїї. Дпнтре тоате четѣдїле цѣрмане Вїена араѣ чеа маї вїе їкоанѣ прїн [конкѣррїнда de цѣрманї, Славї (маї de тоате діалектеле), Маїїарї, Італїенї, Сѣрѣвї, Гречї шї Тѣрчї. Вїенезл есте прїетїнѣл вїедїї соціале вѣселе шї сепїне, фѣрѣ дпсѣ ка сѣ фїе дѣпстѣл аша фѣрѣ їнтерес пентрѣ тѣрѣвїнделе челе маї дппалте а ле дѣхѣлѣї, дѣпѣ кѣт дп дескрїа знїї пѣнѣ акѣт. Есте адеѣвѣрат, кѣткѣ дп пропорцїе кѣ пѣтѣрѣл лѣкѣиторїлор Вїена мїстѣїенце фоарте мѣлѣтѣ мѣнкаре шї вѣтѣрѣ, пѣ ка Парїсѣл спре пїлдѣ. Де ачї вор знїї а дпкеїа, кѣткѣ храна дѣхѣлѣї поате сѣ фїе маї пѣдїнѣ. Се поате дпсѣ доведї, кѣткѣ вїенезл мѣнкарѣ шї веа, пентрѣкѣ аре кѣдїгѣрїї, аре дпн че плѣтї, дпн протївѣ парїсїанѣл ар мѣнкарѣ маї мѣлѣтѣ карне шї ар веа маї мѣлѣт вїн саѣ вере, дар пѣї ажѣнѣе венїтѣл.

Вїена пѣтѣрѣ 75 шкоале пѣвлїче кѣ 30,000 школарїї, ла каре се маї адаогѣ 77 шкоале пентрѣ фетїде шї треї гїмназївѣрїї кѣ 1500 школарїї. Ынїверсїтатеа дп-

темеіатъ ла 1365 prin Рѣдолф IV., ла 1622 датъ Іезвїділор, ла 1756 сѣнт Марїа Терезіа кѣ тотѣл реформатъ prin van Swieten, нѣмѣръ 56 професорї шї 28 Асістенці, карїи траг песте 100,000 ф. арц. платъ; аре песте 2000 стѣденці де рѣнд (ordinarii) дїн каре 800 траг stipendium маї мѣлт ка 40,000 фл., шї 1900 екстраординарї. Кѣ зніверсітатеа стаѣ дн комѣнкаціе доаѣ алѣмпатрї, зпѣл institutum sublimius пентрѣ попїи де мїр, шї алѣл институт ал протестанцілор пентрѣ теолоці, грѣдіна ботанїкѣ (песте 10,000 фелїрї де планте), мѣзеѣл патрлелор, анатомїк, патолоцік, кїрѣргїк, институтѣл медїцінал пентрѣ віте кѣ коллекціи преа богате, тѣрпѣл де астрonomie, кабинетѣл фісікал шї економїк. Маї днколо дн Віена есте о академіе пентрѣ новїлі (Ritter-academie), кѣ цїїнде гімназіале, філософіче шї ієрїдїче, аре 33 професорї, 148 алѣмнї, — о академіе а лїмбелор оріентале, академіа медїціно-хірѣргїкѣ (Josephinum) кѣ 12 професорї шї кѣ 550 стѣденці, академіа де инженерї кѣ 15 професорї шї 200 алѣмнї, доаѣ конвїктрї, треї пензіонае де фетїце, академіа артелор фортѣтоаре кѣ 17 професорї, 1200 школарї, днтре каре пе тот апѣл се днпарт кѣте 1550 ф. премїи, зп консерваторїѣ де мѣзїкѣ кѣ 20 професорї шї 350 школарї, зече шкоале пѣвлїче шї 22 прївате де мѣзїкѣ, зп институт полїтехнїк кѣ 18 професорї шї кѣ 700 школарї ш. а. Тоате ачестеа институтѣрї дншї аѣ вїблїотечїле лор пропрїе, коллекціїле тревїнчоасе ла институтїе, днтре каре сѣнт челе маї вреднїче де днсетнат ла Іосефїнѣм, ла академіа де женї, ла чеа де артѣ, ла консерваторїѣ шї

полїтехнїк. Песте тот Віена є вестїтѣ де фрѣнчоаселе шї богателе сале коллекціи де тот фелїл, каре тоате кѣ о лїбералїтате нѣ преа обїчївїтѣ стаѣ пѣвлїкѣлї идескїсе фѣрѣ нїчї о платѣ. Челе маї де фрѣнте вїблїочечї сѣнт: вїблїотека кѣрцїи днпѣрѣтеціи, днтрѣ о саль потпоасѣ, 240 п. лѣпгѣ шї 54 п. латѣ, шї дн маї мѣлте сале латерале кѣ 300,000 томѣрї, 13,000 манѣскрїсе, 8000 інкѣнавѣле шї дотацие де 19,000 фїорїні арц.; вїблїотека зніверсітѣцїи кѣ 104,000 томѣрї, чеа дела архївѣл де рѣсвоїѣ кѣ 22,500 том: шї 3000 карте, ла терезіан кѣ 30,000 том:, ла академіа оріенталѣ кѣ 800 том: де кѣрцїи оріентале шї 15,000 манѣскрїсе; вїблїотечїле прївате а днпѣратѣлї кѣ 60,000 том: а Архїдѣчїи Карол кѣ 20,000 том:, а прїнцѣлї Естерхазї кѣ 36,000, Ліехтенштаїн 40,000, Меттернїх 24,000, Шварценберг 40,000 томѣрї ш. а. Віена нѣмѣръ 25 лїберерї, треї вїблїотечї кѣм ле нѣтїм де днпрѣмѣтат шї 21 типографїи. Днпѣрѣт: кабинет а патрлелор днпрезпѣ кѣ мѣзеѣл бразїліан нѣмѣръ ла 49,000 вїетѣцї, ла 50,000 фелїрї де планте шї песте 43,000 вѣкѣцї де мїнерале. Цїїнде челе патрлале шї анѣмїт ботанїка аѣ дн Віена прец маре. Кабїнетѣл днпѣр: де нѣмїстатїкѣ шї де антїчї аре 2000 бронзѣрї, 1300 вѣсе дїн векїме, 103,000 вѣкѣцї де ванї векї, 2000 камїе (петрїи кѣ доаѣ колоаре); дар де статѣе є сѣрак. Вістіерїа днпѣрѣтеаскѣ, вестїта коллекціе амбразїанѣ, арманентарїѣл днпѣрѣтеск шї чела ал четѣденїлор (116,000 арте) кѣпрїнд антїчї мѣлте. Архївѣл статѣлї есте фоарте богат нї де маре прец. Галерїи де ікоане се афлѣ кѣтева богате шї фрѣ-

moase: din ачелеа поменім сінгър велведе-
дере чел дупърътеск кѣ 2500 пѣтере, а-
пої а академіеї, а лѣї Ліхтенштайн, Естер-
хазі ш. а. Мѣзея технологік дуптемгаїт
де дуппратѣл Ferdinand есте фоарте
фрѣмос кѣ 50,000 възкѣдї. Соціетѣдї дп-
кѣ сѣнт, кѣт: соціетатеа економікѣ, ме-
дїціно-хірѣргікѣ дела Іосефінѣт, академіа ар-
телор, соціетатеа де мѣзїкѣ, каре іарна
дѣ кончерте марї (ші 1000 інстрѣменте
деодатѣ), зече соціетѣдї пентрѣ мѣзїка
бісеріческѣ, зна де флорѣріе, о соціетате
негѣдетореаскѣ ш. а. Віена аре нѣмаї
чїпчї театрѣрї, дпсѣ се фак продѣдїї пе-
тоатѣ зїоа. Чел дїн Burg есте пентрѣ
драмѣ, дп прївінѣа персоналлї де актерї
есте чел дїн тѣїѣ дп Дертманїа, пагѣѣѣ
кѣткѣ каса е кам стрѣмѣтѣ; театрѣ дела
Kärntnerthor е пентрѣ опере шї балет;
чел дїн Леополдштатт пентрѣ пород.

Прекѣт шї не аїреа дп монархіе, а-
ша шї дп Віена індѣстріа дп времіле поа-
стре аѣ фѣкѣт дппаїнтѣрї дпсепнѣтоаре.
Дп Віена се афлѣ 120 фабрїчї, песте 7000
мещеншгѣрї комерчіале шї 14,000 аша
пѣміте де поліціе. Челе маї дпсепнате
продѣктѣрї але індѣстріеї віенезїлор сѣнт:
тѣрфї де вѣтѣбак (30 машїне де торс),
мѣтѣсѣрїї (8000 рѣсѣоаїе), шалѣрї, тѣрфї
де фер, де галантеріе, мѣсѣрїї, каленѣдї,
фортепїано, де каре маї віне ка 1000 ес
дп дѣрї стрѣїне, флаѣте, чеасорнїче ш. а.
Дп маїфактѣра дпшпѣрѣт: де порѣеланѣ
лѣѣкрѣ врео 300 оаменї. Е вреднїкѣ де
дпсепнат фабрїка дп каре се варсѣ шї
се сѣледереск тѣнѣрїле, прекѣт шї фа-
брїка де пѣдї. Віена есте чентрѣл него-
дѣллї австріак шї пентрѣ дѣрїле дїн афа-
рѣ о пїаѣтѣ маре де трансїто; апроане ла

1,500,000 мѣжї де марѣѣ віп песте ап,
дїн каре 82,000 мѣжї сѣнт трансїто. Ва-
та прїмарѣ прїїмеще песте 2½ мїліоане
ф. арѣ. Челе доаѣ тѣргѣрї че се фак пе-
сте ап, нѣ преа сѣнт дпсепнате, дїн прї-
чїпѣ кѣ врео 150 фабрїчї дїн провинѣїї
дпшї аѣ денó а лор дп Віена. Песте тот
Віена нѣмѣрѣ 5000 негѣдеторї, дїнпре ка-
рїї 93 сѣнт марї, 82 тѣрчедї, патрѣ гре-
чедї. ш. а. Спуре ажѣторїада комѣніка-
ціеї есте верса (Börse) дпшпѣрѣтеаскѣ,
зїнде се дптѣлнеспк негѣдеторїї, шї банкѣл
націонал. Ашезѣмїнтеле Віенїї пентрѣ сі-
гѣрїтатеа шї рѣндѣл вѣн сѣнт де модел.
Фокѣрї марї авїа есте кѣ пѣтїнѣѣ сѣ се
дптѣшпїле. Міліціа дїн четѣдїенї органи-
затѣ стѣ дїн 9500 фечорї. Полїціа аре о
трѣпѣ де 600 армадї. Гарнїзонѣл де лі-
ніе стѣ дїн доаѣ реѣїменте педестрїме,
доаѣ реѣїм: кѣлѣрїме, чїпчї баталїоане де
гренадїрї, 12 компанїї де артїлерїїдї, чїпчї
комп: де бомбардѣїторї шї дпкѣ алдїї,
тодї дп 11 касармїї ашезадї, дїн каре чеа
маї маре прїїмеще дп сїне 6000. Тем-
пїдї аре Віена патрѣ, прекѣт шї о касѣ де
лѣѣкрат шї алта пентрѣ чеї де дпдрепнат.
Дп прївінѣа інстїтѣтѣрїлор санїтаре шї фѣ-
кѣтоаре де віне Віена нѣшї афлѣ пѣреке. Дп
а. 1835 се пѣтера 310 медїчї, 148 кїрѣргї,
190 моаше, 40 спїдерїї (апотечї). Спї-
талѣл чел маре нѣмѣрѣ 131 одѣї шї 3000
патѣрї; — каса пѣѣпїлор, чеа пентрѣ пѣ-
скѣтоаре шї алта пентрѣ прѣнчїї афлаѣї се
сокотеще екстра. Спїталѣрї прївате сѣнт
маї тѣлте, іар чела а кѣлѣгѣрїлор Місе-
рїкордїанї сінгър прїїмеще ла 3000 волнавї,
фѣрѣ нїчї о дескїлінїре де релїціе саѣ де
старе; кѣлѣгѣрїделе Місерїкордїане шї Е-
лісабетїнеле дпкѣ дїн спїтале пентрѣ фе-

меї. Бъї дн Вїена сѣнт мѣлте, днсъ ле маї лїпсеце кѣте чева. Інстїтѣтл чел дмп. де сѣрачї днгрїжеце пентрѣ 3000 дѣндѣ ле ажѣторїѣ пе лѣнѣ. Каса де орфанї кре-ще кѣте 3400 прѣнчї пѣнѣ дн апѣл ал 14-леа. Інстїтѣтл сѣрдо-мѣдїлор пѣтѣрѣ 70, а орбїлор 30 алѣтнї; 14 касе пѣвлїче окротеск 3000 пепѣтїнчоншї, сечї, олодї, доаѣ касе де інвалїзї 636 оаменї. Маї дн-коло се аѣлѣ днкѣ 13 інстїтѣтѣрї де пен-сїон, о спаркаса, о касѣ де дмпрѣмѣта-ре, доаѣ інстїтѣтѣрї сїгѣрїсїтоаре асѣпра фокѣлї.

Вїена е вестїтѣ шї пентрѣ пѣтероасе-ле локѣрї де петреканїе, прекѣтн шї пеп-трѣ весела вїацѣ че домпѣце песте тот. Дїн 1500 оспетѣрїї пѣдїне сѣнт фѣрѣ мѣ-зїкѣ. Дн карневал се фак кѣте 800 балѣрї, ла каре вїнѣ песте тот кѣтрѣ 300,000 оаменї. Прїмѣвара есте Вїена маї вїе, пѣнѣ кѣнд повїлїмеа п'аѣ ешїт ла тошїї аѣарѣ, шї а-тѣнчї Prater, ачел мїнѣнат алеїѣ шї пѣдѣре де 1½ чеас есте пѣакѣтл чел стрѣлѣчїто-рїѣ а вїедїї Вїенезїлор. Цїнѣтл дмпредїѣр де Вїена е фоарте фрѣмос. Сателе челе де-се шї фрѣмоасе маї вѣртос каре сѣнт дм-предїѣр де Schönbrunn (локѣл петречерїї фамїлїеї дмпѣрѣтецїї вара), даѣ лѣкѣнцѣ шї петреканїе ла мѣлцїмеа четѣденїлор маї авѣдї. Laxenburg нѣ департе де Вїена кѣ мїнѣнатл сѣѣ парк, їар маї вѣртос Băden кѣ вѣлїе саме де пѣчоасе траѣе пе сѣнѣ-тошї ка шї пе чеї пе сѣнѣтошї ла сїне.

(Дѣнѣ ісвоаре сїгѣре).

АША МІ А ФОСТ ЪРСІТА.

Сѣ кред шї еѣ ѣрсїтеї, че лѣмеа амѣѣеце,
Кѣнд ѣнѣїѣ дѣ тоате, пре алѣл л'а лїнсїт?

Ка мѣта чеа вїклеапѣ, че пре ѣнѣл ѣвѣеце,
Пре алѣл дн департѣ де сїнѣл чел ѣвїт;
Ка соареле чеїн тїнде а са дѣлче кѣлѣѣрѣ
Ла вѣї, ла лѣнчї шї шесѣрї, де дѣлѣрї 'н а вїтат.
Пре мѣнцї нѣї днкѣлѣеце, еї нѣ'с алѣї фѣнтѣрѣ.
Де шї е маї апроане де дѣнѣл а лор стат.
Аша шї еѣ ѣрсїтѣ! петрек зїлеле теале
Де парте де че зїчем дн лѣме ферїчїт.
Нѣдеждеа меа спре вїне, е ѣн сѣспїн де жеале,
Че поаптеа се дешѣапѣгѣ, шїн зї п'аре сѣжрїнїт.
Де че'мї рѣсарї тѣ соаре, шї кѣї трїмїдїї лѣмїнѣ?
Ла ѣнѣл, че дн пѣщѣрї адѣнчї е ісронїт,
Ла чела, че дїн леагѣн нѣ аре зї сенїнѣ,
Пре каре мѣта'н фашѣ де тїк ла амѣрѣт?
Ла че вїї прїмѣварѣ, сѣ'мї трѣндѣвѣдїї вїїацѣ?
Маї вїне'мї есте їарна, прїн Полї а рѣтѣчї;
Кѣнд прїмѣвара'мї скѣтнѣ о петрекѣїз кѣ грѣадѣ,
А тале дїмїнеце нїмїк 'мї ор фолосі.
Dap' znde мѣ воїѣ пѣлнѣе, пе чїнѣ оїѣ пѣне вїна?
Аша 'мї а фост ѣрсїта, дїн вѣчї с'а хотѣрѣт:
Сѣ вѣзѣ тѣрѣл де аѣр, dap' сѣ нѣ'л прїнѣѣ кѣ шѣна;
Сѣ фїѣ еѣ мѣртѣрїе ла чел чеї ферїчїт.
Шї ч'ар фї де вїїацѣ, кѣнд ар лїнсї а марѣл?
Ла ч'ар венї лѣмїна, де н'ар маї фї шї норї?
Аѣ вїне ферїчїреа, сѣ п'адѣкѣ пѣ харѣл,
Дїн каре вѣнд одатѣ, дн леѣеї скрїс сѣ торї?
Де н'ар маї фї ка мїне, шї алцї ловїдї де соарте,
Де п'ашї ведеа дн лѣме, маї мѣлцїї пѣферїчїдї,
А кѣрора вїїацѣ а фост кїп пѣн' ла моарте,
Шї карїї пентрѣ ѣна, ка мїне'с осѣндїдїї!
Аскѣлѣтѣ ѣрсїтѣ! Ън dap' те роѣ одатѣ,
Де врете че пе мїне, тѣ маї пѣнорочїт,
Сѣ крѣдїї ѣн сѣфлет повїл, о фадѣ пѣнїтїнатѣ,
Кѣї сїнѣрѣ дн вїїацѣ, крѣдїнцѣ ам фост жѣртѣїт.
Днгрѣдѣїеї тїранѣ, дн зїле де'н трїстаре
Сѣ кѣѣете ла мїне, сѣ'мї деа врѣн сѣспїн,
О лакрѣмѣ дїн окїї, че прїн а са вѣрсапе
C'adene трандафїрѣл де пре торѣмїтѣ'мї лїн.
А. М.—нѣ.

Грешале де дндрептат:

Дн Нрѣ 10 ф. 74 deadреанта дн лок: каре стаѣ дн контраст, зї: каре нѣ стаѣ дн контраст шчл.; ла ф. 76 че дн тїкѣлоасе де ачелеа веа-кѣрї, зї: дн тїкѣлоаселе ачелеа веакѣрї шчл.; ф. 77 deастѣнга дн лок: аколо кѣ темѣїѣ де але мїнцїї, чїтеѣе: кѣ темѣїѣрї де але мїнцїї шчл.